

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI
JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
TABIIY FANLAR FAKULTETI

professori, kimyo fanlari doktori
SULTONOV MARAT MIRZAYEVICH
tavalludining 60 yilligiga bag'ishlangan
konferensiya materiallari

<u>TAHRIR HAY'ATI</u>	<u>TAHRIRIYAT A'ZOLARI</u>
Bosh muharrir Yaxshiyeva Z.Z. k.f.d., professor	<u>Bosh muharrir</u> Yaxshiyeva Zuhra Ziyatovna k.f.d., professor <u>Tahririyat a'zolari:</u> 1. Yaxshiyeva Z.Z. – k.f.d., professor JDPU. 2. Shilova O.A. – k.f.d., professor I.V. Grebenshikov nomidagi Rossiya FA Silikatlar kimyosi instituti. 3. Markevich M.I. – f.m.f.d., professor Belarussiya FA. 4. Elbert de Josselin de Jong – professor, Niderlandiya. 5. Anisovich A.G. – f.m.f.d., professor Belarussiya FA. 6. Kodirov T. – k.f.d., professor TKTI. 7. Abduraxmonov E. – k.f.d., professor SamDU. 8. Nasimov A. – k.f.d., professor SamDU. 9. Smanova Z.A. – k.f.d., professor O'zMU. 10. Mavlonov X. – b.f.d., professor JDPU. 11. Usmanova X.U. – professor URUXU. 12. Qutlimurodova N.X. – k.f.d., dotsent O'zMU. 13. Nuraliyeva G.A. – dotsent O'zMU. 14. Sultonov M.M. – k.f.d., dotsent JDPU. 15. Xudanov U.O. – t.f.n., dotsent JDPU 16. Murodov K.M. – dotsent SamDU. 17. Abduraxmonov G'. – dotsent O'zMU. 18. Yangiboyev A. – k.f.f.d., (PhD), dotsent O'zMU. 19. Xakimov K.M. – g.f.n., professor v/b. JDPU. 20. Azimova D.E. – b.f.f.d., (PhD) dotsent. JDPU. 21. G'o'dalov M.R. – g.f.f.d., (PhD), dotsent JDPU. 22. Ergashev Q.X. – dotsent TDPU. 23. Orziqulov B. – k.f.f.d., (PhD) O'zMU. 24. Kutlimurotova R.H.-SVMUTF 24. Xamrayeva N. – dotsent JDPU. 25. Rashidova K. – dotsent JDPU. 26. Inatova M.S. – dotsent JDPU.
Muassasa Jizzax davlat pedagogika universiteti	
Jurnal 4 marta chiqariladi (har chorakda)	
Jurnalda chop etilgan ma'lumotlar aniqligi va to'g'riligi uchun mualliflar mas'ul.	
Jurnaldan ko'chirib bosilganda manbaa aniq ko'rsatilishi shart.	

Jizzax davlat pedagogika universiteti Tabiiy fanlar fakulteti
Tabiiy fanlar Journal of Natural Science-elektron jurnali

<https://natscience.jdpu.uz>

ILM SARHADLARI

Sulstonov Marat Mirzayevich, 1964 yil 17 fevralda Andijon viloyati, Asaka shahrida tug'ilgan. Millati o'zbek. Ma'lumoti oliy, 1986 yil Toshkent davlat universitetini kimyo o'qituvchisi mutaxassisligi bo'yicha tamomlagan.

Sulstonov Marat Mirzayevich- 1986-1988 yy. -Jizzax viloyati, Jizzax tumani 8-maktab o'qituvchisi, 1988-1989 yy. -

Toshkent tibbiyot instituti umumiy kimyo kafedrasida kichik ilmiy xodimi, 1989-1992 yy.- O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi

polimerlar kimyosi va fizikasi instituti aspiranti, 1992-1994 yy. -O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi polimerlar kimyosi va fizikasi instituti kichik ilmiy xodimi, 1994-1995 yy.- Jizzax davlat pedagogika instituti umumiy biologiya kafedrasida o'qituvchisi, 1995-1996 yy. -Jizzax viloyati hokimligi fan va texnologiya ilmiy markazi ilmiy kotibi, 1996-1997 yy. - Jizzax davlat pedagogika instituti umumiy biologiya kafedrasida o'qituvchisi, 1997-1998 yy. -Jizzax davlat pedagogika instituti umumiy biologiya kafedrasida katta o'qituvchisi, 1998-2012 yy. -Jizzax davlat pedagogika instituti kimyo-ekologiya va uni o'qitish uslubiyati kafedrasida mudiri, 2012-2018 yy. -Jizzax davlat pedagogika instituti ilmiy ishlar bo'yicha prorektori, 2018 yil iyuldan hozirgi vaqtga qadar Jizzax davlat pedagogika universitetining kimyo va uni o'qitish metodikasi kafedrasida mudiri lavozimidan ishlab kelmoqda.

Sulstonov Marat Mirzayevich universitetdagi pedagogik faoliyati mobaynida analitik kimyo va organik kimyo fanlarining o'qitilishi, ta'lim jarayonini yangi pedagogik texnologiya asosida tashkil etish, ta'limda sifat ko'rsatkichlariga erishish borasida chuqur izlanib, ijobiy natijalarga erishib kelmoqda. Shu bilan birga institutning o'quv, ilmiy-uslubiy va ma'naviy-ma'rifiy ishlarini takomillashtirishga o'z hissasini qo'shib kelmoqda.

Sulstonov Marat Mirzayevich 1993 yil 30 aprelda professor B.L.Gofurov va professor S. Masharipovlar rahbarligida “Vinilxloridni to'yinmagan benzoksazon hosilalari bilan sopolimerini sintez qilish va xossalari o'rganish” mavzusidagi nomzodlik dissertatsiyasini, 2019 yil 5 martda professor E.Abduraxmonov ilmiy maslahatchiligida “Chiqindi va tutunli gazlar tarkibi monitoringi uchun avtomatlashgan termokatalitik usullarni ishlab chiqish” mavzusidagi doktorlik

***“Journal of Natural Science” №1(14) 2024 y. Sulstonov Marat Mirzayevich
tavalludining 60 yilligiga bag’ishlangan konferensiya materiallari***

dissertatsiyasini muvaffaqiyatli himoya qilgan. Xalqaro va Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjumanlarda hamda OAK e’tirofidagi ilmiy jurnallarda 100 dan ziyod ilmiy maqolalari e’lon qilingan.

Sulstonov Marat Mirzayevich rahbarligida kimyo o’qitish metodikasi bakalavr ta’lim yo’nalishining 100 dan ortiq talabalari bitiruv malakaviy ishlarini muvaffaqiyatli himoya qilgan. Bugungi kunda qadar 11 nafar magistrlik ilmiy darajasini olish uchun izlanuvchilarga ilmiy rahbarlik qilgan.

Sulstonov Marat Mirzayevich “Термокаталитические методы определения состава выхлопных и дымовых газов” nomli monografiya, “Аналитическая химия”, “Fizik-kolloid kimyo” “Kimyo tarixi” nomli o’quv qo’llanmalar muallifi hisoblanadi.

Sulstonov Marat Mirzayevich O‘zbekiston milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.K.01.03 raqamli Ilmiy Kengash va Samarqand davlat universiteti huzuridagi kimyo fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini beruvchi 03/30.12.2019.K.02.05 raqamli ilmiy Kengash va O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi qoshidagi “Kimyo fanlari, kimyoviy texnologiya nanotexnologiyalar” yo’nalishi bo‘yicha Ilmiy-texnik kengashlar a’zosi, sifatida ham faoliyat ko‘rsatib kelmoqda.

Sulstonov Marat Mirzayevich yuqori tashkilotlar tomonidan yuklatilgan vazifalar, universitet va fakultet tomonidan berilgan topshiriqlarni sidqidildan bajarganligi sababli “Xalq maorifi a’lochisi” ko‘krak nishoni, vazirlik va universitet rektorining faxriy yorliq va sovg‘alari bilan taqdirlangan.

Sulstonov Marat Mirzayevich universitet jamoasi o‘rtasida alohida e’tiborga ega pedagog, talabalarga bilim berish borasida talabchan va mehribon ustoz-murabbiylardan biridir. U doimiy ravishda o‘z malakasini, siyosiy va ilmiy-nazariy saviyasini oshirish ustida sabr-toqat bilan ishlaydi.

MARJONBULOQ TEXNOGEN BUZILGAN YERLARINING EKOLOGIK XOLATI

Rahmonova U.T –o’qituvchisi

Raxmanova4302@gmail.com.

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Bugungi kunda metallurgiyaning rivojlanishi, xom- ashyodan kompleks foydalanish atrof – muhitni va mehnatni muhofaza qilishning umumiy masalalariga chambarchas bog’liqdir. O’zbekiston Respublikasining qarori 24.06.2021- yildagi PQ-5159 son,Kon metallurgiya sanoati va unga bog’liq sohalarni rivojlantirish bo’yicha qo’shimcha chora tadbirlar to’g’risidagi O’zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 30.10.2019- yildagi PF-5863 son va 2030-yilgacha bo’lgan davrda O’zbekiston Respublikasining atrof muhitni muhofaza qilish konsepsiyasidan kelib chiqqan holda Marjonbuloq oltin qazib olish tog’-kon sanoati chiqindilarining xosil bo’lish xajmlarini kamaytirish,hamda mavjud xajmlarini qisqartirish,shu jumladan xavfli chiqindilarning aholi salomatligiga va atrof muhitga salbiy ta’sirining oldini olish,ekologik jihatdan xavfsiz saqlanishini tashkil etishni ta’minlash dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Fan va texnikaning rivojlanishi, aholi sonining ortib borishi, tabiiy resurslardan normasiz foydalanishga sabab bo’lib, ko’plab ekologik muammolarga olib kelmoqda. Hozirgi vaqtdagi potensial ekologik muammolarga: iqlim o’zgarishlari, ozon tuynuklarining kengayishi, mineral resurslarning kamayishi, toza kislorodning yetishmasligi.

Litosferadan tabiiy resurslarni qazilma holatida qazib chiqarilishi natijasida biosfera holatining buzilishiga olib kelmoqda. Buning natijasida tabiatda qurg’oqchilik, cho’llanish darajasi tezlashmoqda. Bu dolzarb ekologik muammolarga atab 17- iyunda “Jahon cho’llanish va qurg’oqchilikka qarshi kurashish” tadbirlari muntazam olib borilmoqda. Marjonbuloq texnogen buzilgan yer maydonining kengayib borishiga qaramay, biologik rekultivatsiya ishlari oz miqdorda olib

borilmoqda .Bugungi kunda har qaysi hududning texnogen buzilgan yerlarini tiklash ya'ni biologik rekultivatsiya ishlarini olib borish zamon talabidir.

Bizning bugungi kundagi ilmiy ishlarimiz Marjonbuloq oltin konlarining texnogen buzilgan yerlarida olib borilayotgan bo'lib tadqiqoq natijalariga ko'ra, biologik rekultivatsiya uchun shuvoq-(A.serotina Bunge), Qatran (Crambe amabilis Butk.et majlun), Yovvoyi arpa (Hordeum bulbosum L) Tog' archa (mountain fir) kabi yem-xashak va manzarali daraxtlarni ekish tavsiya etiladi.

Adabiyotlar:

- 1.Sh.M.Mirziyoyev.”Erkin va faravon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz”. Toshkent:”O'zbekiston” NMIU 2016-yil
- 2.Allaberdiyev R.X,Raximova T.U,Kuchqarov N.Yu,Yorgorova D.Sh. Современный экологические проблемы Узбекистана и пути их решения.”Atrof-muhit muhofazasi va ekologik yechimlari” mabzusidagi I- xalqaro ilmiy- amaliy anjuman materiallari. Maqolalar va tezislar to'plami.-T:Maqolalar va tezslar to'plami.- T.: 2023.B 266
- 3.Hojiyev Sh.T, Berdiyarov B.T, Sulfidli rux boyitmasini Qaynar Qatlam pechida kuydirish jataronida silikatlar va ferritlar hosil bo'lishining oldini olish chora-tadbirlari // “Fan va Texnika taraqqiyotida intellectual yoshlarning o'rni” nomli respublika ilmiy anjumanining ma'ruzalar to'plami, I qism / Toshkent: toshDTU,aprel,2015.171-174
- 4.Yakubov M.M, Khojiyev Sh.T, Yavkochiva D.O, Staying of laws of smelting processes of sulfide concentrates // European Scientific Conference: сборник статей XII Международной научно практической конференции. В 2ч. Ч.1. – Пенза: МЦНС “Наука и Просвещение” – 2018. С. 91-93.